

Rapport

Rapport naar aanleiding van een klacht over de politiechef van de regionale eenheid
Amsterdam.

Datum: 18 juli 2016

Rapportnummer: 2016/065

Aanleiding

Op 9 augustus 2014 lopen politieambtenaren X, Y en C. op straat. Zij nemen op dat moment deel aan een preventief fouilleeractie. Op een gegeven moment horen zij vanuit een openstaand raam van een woning op de derde verdieping hard geschreeuw komen. Zij besluiten om in de woning waaruit het geschreeuw komt, polshoogte te gaan nemen. Hoewel verzoekster hen aanvankelijk niet binnen wil laten, gebeurt dat later wel. Nadat de politieambtenaren in de woning hebben vastgesteld dat er geen sprake is van een direct en onmiddellijk dreigend gevaar, besluiten zij om inzage in het identiteitsbewijs van verzoekster en haar meerderjarige dochter F. te vorderen. Zij willen naar aanleiding van de door hen aangetroffen woonomstandigheden namelijk een zorgmelding maken. Hoewel verzoekster haar identiteitsbewijs laat zien, weigert haar dochter F. dat pertinent. Op het moment waarop Y verzoeksters dochter F. wil aanhouden op grond van het niet tonen van haar identiteitsbewijs, wordt hij daarbij gehinderd door verzoekster. Verzoekster wordt daarop in haar woning door politieambtenaren C. en H. ,vastgepakt en buiten haar woning in het trappenhuis geboeid en in afwachting van de komst van de hulpofficier van justitie opgehouden.

Naar aanleiding van dit voorval diende verzoekster een klacht in bij de politiechef van de eenheid Amsterdam. De politiechef achtte verzoeksters klacht over het binnentreden, voor zover die betrekking had op het niet willen verlaten van de woning na een daartoe strekkend verzoek, en de klacht over de bejegening door de politieambtenaren gegrond. Omdat verzoekster zich niet in het oordeel over haar klachten kon vinden en de politiechef over het geweldgebruik en het gebruik van de handboeien geen oordeel had gegeven, verzocht zij de Nationale ombudsman om een onderzoek.

KLACHT

Verzoekster klaagt erover dat politieambtenaren van de regionale politie-eenheid Amsterdam op 9 augustus 2014 haar en haar meerderjarige dochter F. onterecht hebben aangehouden.

Verzoekster klaagt er verder over dat politieambtenaren tegen haar en haar meerderjarige dochter F., in het bijzijn van haar twee minderjarige kwetsbare kinderen, disproportioneel geweld hebben gebruikt.

Verzoekster klaagt er ten slotte over dat politieambtenaren haar en haar meerderjarige dochter F. hebben geboeid.

Bevindingen

Relaas van verzoekster

Volgens verzoekster schreeuwde zij omdat zij na telefooncontacten met twee commerciële bedrijven haar frustratie daarover wilde uiten. Zij had geen ruzie met haar meerderjarige dochter en er werd ook niet door een kind geschreeuwd. Zij probeerde bij de voordeur van haar woning aan de politieambtenaren X, Y en C. uit te leggen wat er aan de hand was. Volgens verzoekster geloofden de betrokken politieambtenaren haar verhaal niet en wilden ze daarom een kijkje nemen in haar woning. Als verzoekster geen toestemming gaf dan zouden ze een machtiging tot binnentreden regelen.

Verzoekster ging haar woning in om de papieren te pakken waarop haar frustratie betrekking had zodat ze haar verhaal kracht kon bijzetten. Vervolgens betraden vier politieambtenaren haar woning.

Verzoekster kon zich niet herinneren of zij de betreffende politieambtenaren hiervoor toestemming had gegeven. De politieambtenaren zouden hebben willen zien of alles in orde was. Daarna zouden ze de woning weer verlaten. Verzoekster heeft de politieambtenaren tegen elkaar horen zeggen dat het een rotzooi in haar woning was en daarnaast maakten ze onderling negatieve opmerkingen over haar nationaliteit.

Op een gegeven moment heeft verzoekster de politieambtenaren meerdere malen verzocht om haar woning te verlaten. Aan deze verzoeken werd echter geen gehoor gegeven.

Vervolgens hebben de politieambtenaren verzoekster en haar meerderjarige dochter F. gevraagd om inzage te verlenen in hun ID-bewijs. Verzoekster heeft haar ID-bewijs getoond. Een politieambtenaar wilde het ID-bewijs van verzoeksters meerderjarige dochter F. ook inzien. Zij weigerde hieraan gehoor te geven. De betreffende politieambtenaar probeerde vervolgens verzoeksters dochter F., die op dat moment haar jonge zusje in haar armen had, vast te pakken. Nadat F. zich wegdraaide, viel de politieambtenaar op de grond. Hierna werden verzoekster en haar dochter F. geboeid en door de politieambtenaren naar buiten gesleurd waarbij zij ruw werden behandeld. Dochter F. is door de politie meegenomen naar het politiebureau.

Verzoekster stelt zich op het standpunt dat de politieambtenaren zich nooit naar binnen hadden mogen praten zoals ze dat gedaan hebben. Volgens verzoekster heeft de politie tegen haar gezegd dat ze toch wel naar binnen kwamen omdat het slechts een kwestie van vragen om een machtiging was. Achteraf bleek verzoekster dat de politie alleen in een noodsituatie naar binnen mag en die was er volgens verzoekster niet. Vaststellen of er een noodsituatie is, is voor verzoekster geen reden om binnen te treden. Verzoekster is naar haar mening niet goed geïnformeerd zodat er volgens haar geen echte toestemming was. Verder is zij van mening dat de politieambtenaren de situatie hebben laten escaleren door haar verzoek om te vertrekken te negeren, haar woning niet te verlaten en zich confronterend, agressief en wantrouwig te gedragen.

Verzoekster stelt zich op het standpunt dat de aanhouding van zowel haar als haar dochter F. onterecht/onrechtmatig is geweest. Niet alleen omdat de politie nooit naar binnen had gemogen maar ook omdat er voor het vaststellen van de identiteit van haar dochter geen aanleiding was en dat was volgens verzoekster nu juist het doel van de aanhouding. Dat verzoekster probeerde om de agent tegen te houden die haar dochter wilde aanhouden, staat haar naar haar mening geheel vrij. Door tegen verzoekster en haar dochter disproportioneel geweld te gebruiken en hen te boeien, is hun fysieke vrijheid geschonden. Aan het boeien hebben zij beurse, zere polsen overgehouden.

Verzoekster heeft het politieoptreden als een invasie en erg schokkend ervaren. Volgens verzoekster hebben het gedrag en de gebeurtenissen haar twee jongste kinderen getraumatiseerd. Haar dochter was destijds zes jaar en heeft het syndroom van Down. Haar zoontje was destijds veertien jaar oud en heeft een verstandelijke handicap. Haar kinderen waren in hun eigen huis getuige van een aanval op - en het boeien van hun moeder en zus F. en werden huilend en alleen achtergelaten in de woning.

Verzoekster en haar dochter F. zijn niet tevreden met de reactie van de politiechef op hun klacht omdat er niet op een aantal belangrijke punten in hun klacht wordt gereageerd. De politie had volgens de klachtencommissie weg moeten gaan zodra ze had vastgesteld dat er geen noodsituatie was.

Relaas van de betrokken politieambtenaren

De betrokken politieambtenaren namen deel aan een preventief fouilleeractie in de binnenstad van Amsterdam. Op een gegeven moment hoorden zij hysterisch geschreeuw in het Engels uit een woning boven hen komen. Volgens een van de politieambtenaren schreeuwden een volwassen vrouw en een kind door elkaar heen. Het is de politieambtenaren ambtshalve bekend dat er in Amsterdam veel huiselijk geweld plaatsvindt. Het geschreeuw hield aan en ging door merg en been. De politieambtenaren kregen de indruk dat er in de woning waaruit het geschreeuw kwam, sprake was van een direct en onmiddellijk dreigend gevaar. Zij besloten daarom in de woning polshoogte te gaan nemen. Bij de ingang van het trappenhuis drukten zij op meerdere bellen tot iemand de algemene toegangsdeur voor hen opende.

Bij de woning van verzoekster klopten zij op de deur waarna verzoekster open deed. Verzoekster vertelde dat het geschreeuw bij haar vandaan was gekomen maar dat er verder niets aan de hand was. Zij had ruzie gehad met haar oudste dochter F. Hierna gaf F. aan dat ze wilde dat de politie weg ging omdat er niets aan de hand was. De politieambtenaren wilden toch graag in de woning kijken. Hoewel verzoekster de deur dicht deed, liet ze de politieambtenaren even later toch binnen.

In de woning zagen de politieambtenaren twee volgebouwde slaapkamers met matrassen op de grond. In de woning rook het naar urine en zag het er onhygiënisch uit. In de keuken liepen konijnen los en in de woonkamer zagen ze twee kinderen. Een van de kinderen had de uiterlijke kenmerken van het syndroom van Down. Gelet op deze bevindingen hadden de politieambtenaren het er onderling over dat ze een zorgmelding wilden gaan doen. Nadat zij hadden vastgesteld dat er verder niemand in de woning was

die hulp nodig had, gingen zij het gesprek aan met verzoekster en haar dochter F. en verzochten hen om hun identiteitsbewijs te tonen.

Verzoekster was erg geëmotioneerd, wilde niet meewerken en zei meerdere malen dat de politie moest oprotten. Verzoekster wilde haar identiteitsbewijs niet laten zien omdat de politie toch had gezien dat er niets aan de hand was. Onderwijl trok een van de politieambtenaren via de portofoon bij de meldkamer na wie er op het adres waar ze zich bevonden, stonden ingeschreven.

F. wilde haar identiteitsbewijs niet laten zien en zei in reactie op de vordering: " Je krijg niets van me, ik ben Bugs Bunny", " Wat doen jullie hier" en "Jullie moeten oprotten." De politieambtenaren hadden er niet aan gedacht om de minderjarige kinderen van verzoekster in een andere kamer te plaatsen, ook niet vanwege het feit dat het overal zo vol was in huis. F. pakte haar kleine zusje van verzoekster over. Zij wilde met haar in haar armen door de gang naar een slaapkamer lopen die zich direct bij de ingang van de voordeur bevond. Een van de politieambtenaren versperde haar echter de weg. Vervolgens werd aan F. meegedeeld dat ze was aangehouden omdat ze zich niet wilde identificeren. F. draaide zich vervolgens om en liep weer in de richting van de woonkamer. F. werd tijdens het passeren door een politieambtenaar vastgepakt. Op het moment waarop F. deze politieambtenaar passeerde, voelde deze plotseling een hevige pijscheut in haar linkerknie en had het gevoel dat daartegen een harde trap was gegeven. Deze politieambtenaar viel door de pijn op de grond en verzocht via de portofoon om assistentie van collega's.

Een andere politieambtenaar liep in de richting van F. en werd daarbij gehinderd door verzoekster die het snoer van zijn portofoon vastpakte en hem daarmee naar achteren trok. De politieambtenaar rukte het snoer van haar los en liep in de richting van F. Omdat verzoekster de politie belemmerde in de uitvoering van de politietaak, werd zij door twee andere politieambtenaren vastgepakt en buiten de woning gebracht, alwaar zij in de centrale trappenhal werd geboeid en in tijdelijke verzekering gesteld. Nadat de hulpofficier van justitie ter plaatse was gekomen, werd verzoekster weer in vrijheid gesteld zodat zij de zorg van haar twee minderjarige kinderen op zich kon nemen.

F. werd door een politieambtenaar zacht bij haar bovenarm gepakt en middels een 'kleine' arm-overstrekking¹ naar de woonkamer begeleid. De politieambtenaren zagen dat F. haar kleine zusje uit zichzelf op een stoel neerzette. Vervolgens werd F. door de politieambtenaren aangehouden wegens het niet tonen van haar identiteitsbewijs en zonder verdere toepassing van geweld geboeid.

Volgens de politie was de hele situatie niet nodig geweest als verzoekster en haar dochter F. hun identiteitsbewijs aan hen hadden laten zien. Er was door de politieambtenaren niet bij verteld dat de identiteitsgegevens ook nodig waren voor het opmaken van een zorgmelding omdat de situatie anders helemaal zou escaleren. Aan verzoekster hadden ze uitgelegd dat eerst de identiteitsgegevens moesten worden genoteerd en dat de politieambtenaren daarna de woning zouden verlaten. De politieambtenaar die gevallen was, heeft in het kader van het herstel van het letsel aan haar knie, zes weken met haar been omhoog moeten zitten.

¹ Bij een arm-overstrekking wordt een verdachte bij de pols vastgepakt en diens arm vervolgens een halve slag naar binnen toe omgedraaid zodat deze 'op slot' komt te zitten.

Advies van de politiekachtencommissie

De politiekachtencommissie oordeelde ten aanzien van verzoeksters klacht over het betreden van haar woning dat de politie op grond van artikel 3 Politiewet 2012 tot taak heeft zorg te dragen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven. Artikel 7, tweede lid Politiewet 2012 geeft een politieambtenaar toegang tot elke plaats voor zover dat voor het verlenen van hulp redelijkerwijze noodzakelijk is. Op grond van artikel 2 eerste en derde lid Algemene wet op het binnentreden (Awbi) is voor het binnentreden van een woning zonder toestemming van de bewoner in beginsel een schriftelijke machtiging vereist, tenzij er direct in de woning moet worden binnengetroden ter voorkoming of bestrijding van ernstig of onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen.

Hoewel de politiekachtencommissie kon billijken dat de politieambtenaren aanvankelijk haar woning hadden betreden, oordeelde de commissie dat zij de woning hadden moeten verlaten op het moment waarop verzoekster hen verzocht om te vertrekken. Omdat zij aan dit verzoek geen gevolg hadden gegeven, was de politiekachtencommissie van oordeel dat verzoekster klacht hierover gegrond was.

Ten aanzien van verzoeksters klacht over de bejegening door de betrokken politieambtenaren was de politiekachtencommissie van oordeel dat de politieambtenaren onhandig hadden geopereerd door ondanks hun ongewenste aanwezigheid de woning niet te verlaten. Verder was de politiekachtencommissie van oordeel dat de politieambtenaren over voldoende informatie hadden beschikt of hadden moeten kunnen beschikken om (achteraf) een zorgmelding te doen. De politiekachtencommissie achtte het aannemelijk dat het vorderen van de identiteitsbewijzen in de woning had bijgedragen aan de escalatie van de situatie. Omdat een andere werkwijze de-escalierend zou hebben gewerkt, was de politiekachtencommissie van oordeel dat verzoeksters klacht over de bejegening gegrond was.

Oordeel van de politiechef

De politiechef nam het advies van de politiekachtencommissie over en verklaarde de klachten van verzoekster over het binnentreden van haar woning en de manier waarop zij was bejegend, gegrond.

Reactie van de politiechef op het Verslag Van Bevindingen

Tijdens het intakegesprek dat op 22 september 2014 door de politie met verzoekster was gevoerd, waren als klachtonderdelen benoemd: bejegening/houding/gedrag en het binnentreden. De adviesaanvraag beperkte zich dan ook tot deze klachtonderdelen. Daarom voldeed voor de politiechef het door de commissie uitgebrachte advies.

Volgens de politiechef is de aanhouding van dochter F. later besproken en getoetst door een officier van justitie. F. was in zijn opdracht gehoord er was een aangifte tegen haar

opgenomen van mishandeling. Het complete proces-verbaal is op 9 oktober 2014 naar het Openbaar Ministerie gestuurd. De aangifte is door de officier van justitie geseponeerd met code 02 (onvoldoende bewijs). Nu de aangifte niet met sepotcode 01 (onterecht als verdachte vermeld) is geseponeerd, leidt de politiechef hieruit af dat er voldoende feiten en omstandigheden waren om dochter F. als verdachte aan te merken en aan te houden. De ambtenaren waren om die reden in de rechtmatige uitoefening van hun bediening. Hierbij is nog van belang dat F. in eerste instantie werd verdacht van overtreding van artikel 447 e Wetboek van Strafrecht (het niet tonen van een identiteitsbewijs). Daar is later aan toegevoegd dat zij tevens verdachte was van overtreding van artikel 300 (mishandeling) juncto 304 van het Wetboek van Strafrecht.

De 'kleine' arm-overstrekking acht de politiechef in overeenstemming met de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Verzoekster bemoeide zich met de aanhouding van haar dochter F. Op dat moment lag er één gewonde politieambtenaar op de grond en wilde een tweede politieambtenaar haar dochter als mogelijke dader van een mishandeling feitelijk aanhouden. F. was voorafgaand aan de mishandeling al aangehouden ter zake artikel 447 e Wetboek van Strafrecht. Verzoekster belette/belemmerde deze ambtenaar om de aanhouding ook feitelijk te effectueren door de tweede politieambtenaar aan het snoer van zijn portofoon naar achteren te trekken. De politieambtenaar rukte zich los en liep door in de richting van F. De politiechef stelt zich op het standpunt dat verzoekster op dat moment kon worden aangemerkt als verdachte in de zin van artikel 184 Wetboek van Strafrecht (belemmeren van handeling ter uitvoering van wettelijk voorschrift) en daarmee rechtens van haar vrijheid was beroofd. Met één behoorlijk gewonde politieambtenaar op de grond en een andere politieambtenaar in een één op één situatie met een tweede verdachte ter zake mishandeling, was er sprake van (meer) gevaar voor de veiligheid van de betrokken persoon en de politie en is zij rechtmatig geboeid. Dat verzoekster, nadat de situatie was gestabiliseerd en om te voorkomen dat haar kinderen zonder verzorging zouden achterblijven, door de hulpofficier van justitie in vrijheid werd gesteld, is pragmatisch en getuigt van inzicht, maar dat doet naar het oordeel van de politiechef niets af aan de rechtmatigheid van het gebruik van de handboeien.

Voor dochter F. geldt dat zij verdachte was van de mishandeling van de gewonde politieambtenaar en dat zij niet wilde blijven staan. F. onttrok zich daarmee aan haar aanhouding, overbrenging en voorgeleiding. De politiechef stel vast dat zij rechtens van haar vrijheid was beroofd en dat daarna tegen haar een verdenking ter zake mishandeling van een politieambtenaar ontstond. Met die verdenking was het gevaar voor de veiligheid van (andere) politieambtenaren voldoende aannemelijk en het boeien van F. rechtmatig.

De politiechef is op grond van het voorgaande van oordeel dat de klacht over het fysieke geweldgebruik (de arm-overstrekking) en het boeien van verzoekster en haar dochter F. ongegrond zijn.

Beoordeling

1. Ten aanzien van de aanhouding

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op persoonlijke vrijheid is een grondrecht (zie: Achtergrond, onder 1). Het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming houdt voor bestuursorganen in dat zij buiten de bij of krachtens de wet bepaalde gevallen niemand zijn vrijheid mogen ontnemen. Dit verbod komt onder meer aan bod in artikel 27, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering (zie: Achtergrond, onder 7).

Voor de beoordeling van de vraag of de politieambtenaren konden beslissen of verzoekster en haar dochter F. konden worden aangehouden, is allereerst van belang of zij afzonderlijk van elkaar konden worden aangemerkt als verdachte van een strafbaar feit. In artikel 27, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering wordt gesteld dat voordat de vervolging is aangevangen als verdachte wordt beschouwd degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit. Dit artikel stelt aan de mate van verdenking niet de eis van een ernstig vermoeden, maar eist wel dat het vermoeden van schuld moet steunen op feiten en omstandigheden en dat dit bovendien, naar objectieve maatstaven gemeten, redelijk dient te zijn.

1.1 Oordeel ten aanzien van de aanhouding van verzoeksters dochter F.

In artikel 2 Wet op de identificatieplicht is de verplichting opgenomen dat een burger op eerste vordering van een politieambtenaar een identiteitsbewijs moet kunnen tonen (zie Achtergrond, onder 3). Niet voldoen aan een vordering is strafbaar gesteld in artikel 447e Wetboek van Strafrecht (zie: Achtergrond, onder 6) op basis waarvan iemand kan worden aangehouden. Artikel 8 Politiewet 2012 (zie: Achtergrond, onder 5) bepaalt dat de vordering alleen mag worden gedaan voor zover dit redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitoefening van de politietaak (o.a. het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven, artikel 3 Politiewet 2012). Dit is weer uitgewerkt in de Aanwijzing uitbreiding identificatieplicht, die is opgesteld door het College van procureurs-generaal. In deze aanwijzing staan onder meer, niet limitatief, situaties beschreven wanneer er aanleiding voor de politie kan zijn om inzage in een identiteitsbewijs te vorderen (zie: Achtergrond, onder 4).

De Nationale ombudsman stelt net als de politiechef vast dat de politieambtenaren over voldoende informatie hadden beschikt dan wel hadden kunnen beschikken om achteraf een zorgmelding op te maken. Hierdoor was niet aan het noodzakelijkheidsvereiste voldaan dat door artikel 8 Politiewet 2012 aan de vordering wordt gesteld. Nu er geen noodzaak was om F. te vorderen dat zij haar identiteitsbewijs aan de politie moest tonen, valt de grondslag voor de aanhouding van F. op grond van artikel 447 e Wetboek van Strafrecht weg. Ten aanzien van de aanhouding van F. is de Nationale ombudsman dan ook van oordeel dat deze op die grond niet rechtmatig was.

De politiechef gaf in reactie op het onderzoek van de Nationale ombudsman aan dat F. ook was aangehouden omdat zij een politieambtenaar tijdens het passeren zou hebben mishandeld als gevolg waarvan de politieambtenaar op de grond was komen te vallen. De Nationale ombudsman merkt in dit verband op dat, hoewel in het proces-verbaal van aanhouding van F. alleen staat vermeld dat F. op grond van artikel 447 e Wetboek van Strafrecht is aangehouden, in het proces-verbaal van voorgeleiding staat vermeld dat F. werd verdacht van overtreding van artikel 300, eerste lid Wetboek van Strafrecht juncto artikel 304, tweede lid Wetboek van Strafrecht (zie: Achtergrond, onder 6).

Uit de verklaringen van de betrokken politieambtenaren kan worden opgemaakt dat zij in de woning weliswaar waarnamen dat hun collega op de grond viel en daarbij een kreet van pijn slaakte maar dat zij niet hadden gezien waardoor dat was veroorzaakt. Om die reden is de latere aangifte tegen F. ook geseponeerd met code 02. Gelet op de snelheid van het optreden en de hectiek sluit de Nationale ombudsman niet uit dat F. op dat moment alleen werd aangehouden ter zake het niet tonen van een ID-bewijs. De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat pas bij de voorgeleiding aan de hulpofficier van justitie, bekend werd dat F. vermoedelijk de val en pijn van de politieambtenaar had veroorzaakt en om die reden kon worden verdacht van mishandeling. De Nationale ombudsman richt zich bij de beoordeling van de klacht over de aanhouding in de woning echter op de informatie die bekend was op het moment waarop werd besloten om F. aan te houden. Dat moment ligt vóór het passeren door F. van de politieambtenaar die daarbij kwam te vallen.

Door te besluiten om F. aan te houden als verdachte van artikel 447 e Wetboek van Strafrecht heeft de politie gehandeld in strijd met het vereiste dat grondrechten moeten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid en het verbod op onrechtmatige vrijheidsbeneming

De gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Ten overvloede merkt de Nationale ombudsman op dat hij de latere verdenking door de politie van F. van mishandeling van een politieambtenaar, niet ter discussie stelt.

1.2 Oordeel ten aanzien van de aanhouding van verzoekster

Door verzoekster is niet weersproken dat zij politieambtenaar Y bij het snoer van zijn portofoon heeft vastgepakt met het kennelijke doel te voorkomen dat hij haar dochter F. zou aanhouden. Uit de informatie die door de politie beschikbaar is gesteld, maakt de Nationale ombudsman op dat verzoekster niet door de politieambtenaren C. en H. is aangehouden.

Uit het proces-verbaal van relaas kan worden opgemaakt dat verzoekster wegens het belemmeren van politieambtenaren in de uitoefening van hun taak, op basis van artikel 124 lid 3 Wetboek van Strafvordering (zie: Achtergrond, onder 7) tijdelijk in verzekering is gesteld. Zij is niet aangehouden op grond van artikel 184 Wetboek van Strafrecht (zie: Achtergrond, onder 6), zoals door de politiechef is gesteld.

De Nationale ombudsman heeft hiervoor geoordeeld dat verzoeksters dochter F. niet had mogen worden aangehouden. Deze vaststelling brengt met zich mee dat de politie verzoekster niet op basis van artikel 124 Wetboek van Strafvordering tijdelijk in verzekering had mogen stellen aangezien zij geen ambtshandelingen belemmerde. Door verzoekster tijdelijk in verzekering te stellen, heeft de politie gehandeld in strijd met het vereiste dat grondrechten moeten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid en het verbod op onrechtmatige vrijheidsbeneming.

De gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

2. Ten aanzien van het geweldgebruik tegen verzoekster en haar dochter F.

Ook deze klacht toetst de ombudsman aan het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam is gewaarborgd in verdragen en de Grondwet (zie: Achtergrond, onder 1). Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. In de wet is geregeld in welke gevallen de overheid geweld mag toepassen. Op grond van artikel 7, eerste en vijfde lid, van de Politiewet 2012 (zie: Achtergrond, onder 5), is een politieambtenaar, die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, bevoegd om geweld te gebruiken, wanneer dit noodzakelijk is voor de uitvoering van zijn taak en een minder ingrijpend middel niet voorhanden is. Het geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf (zie: Achtergrond, onder 5). Onder geweldgebruik wordt volgens de Ambtsinstructie voor de politie de Koninklijke marchaussee en andere opsporingsambtenaren verstaan: "Elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis." (zie: Achtergrond, onder 8).

Verzoekster en haar dochter F. gaven tijdens de interne klachtbehandeling bij de politie aan dat ze door de politie naar buiten waren gesleurd en dat zij tijdens dit optreden disproportioneel ruw zijn behandeld en hieraan beurse, zere polsen hebben overgehouden. Volgens politieambtenaar Y heeft hij F. zacht bij haar bovenarm gepakt en middels een 'kleine' arm-overstrekking naar de woonkamer begeleid, waarna hij haar zonder verder geweldgebruik met hulp van X kon boeien. Politieambtenaren C. en H. verklaren nergens over eventueel geweldgebruik jegens verzoekster.

De Nationale ombudsman stelt vast dat verzoekster, nadat de politieambtenaren hadden vastgesteld dat er in haar woning geen sprake was van een noodsituatie, uitdrukkelijk te kennen heeft gegeven dat zij wilde dat de politieambtenaren haar woning weer verlieten. De ombudsman is van oordeel dat de politieambtenaren zelf een belangrijk aandeel hebben gehad in het ontstaan van de escalatie daarna door, ondanks het uitdrukkelijke verzoek van verzoekster om haar woning weer te verlaten, toch aanwezig te blijven en daarbij inzage te vorderen in de identiteitsbewijzen van verzoekster en haar dochter F. Met de politiechef acht de Nationale ombudsman het aannemelijk dat het vorderen van

de identiteitsbewijzen in de woning van verzoekster, heeft bijgedragen aan de verdere escalatie van de situatie.

De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat het optreden van de politie tijdens het fysiek onder controle brengen en vervolgens verwijderen uit de woning, door verzoekster en haar dochter F. als ruw en gewelddadig kan zijn ervaren. Zij werden immers geboeid en onder dwang uit hun woning gehaald. Hoewel het boeien niet mocht, is er geen disproportioneel geweld gebruikt. Verder acht de Nationale ombudsman het aannemelijk dat deze gebeurtenissen een dusdanige indruk hebben gemaakt op de twee minderjarige kinderen die hiervan getuige waren, dat deze daardoor overstuurd zijn geraakt. In dit verband merkt de Nationale ombudsman op dat niet is gebleken dat er voorafgaand aan de escalatie van het politieoptreden een belangenafweging heeft plaatsgevonden. Enerzijds is er het belang van de kinderen om in hun veilige woonomgeving te worden gevrijwaard van ingrijpend politie handelen. Anderzijds is er het belang van de politie om een bepaald doel, zo nodig middels het verrichten van een aanhouding en indien noodzakelijk met geweldgebruik, te bereiken. De Nationale ombudsman is in het onderhavige geval van oordeel dat, gelet op de geringe ernst van het feit, het niet tonen van een identiteitsbewijs, het belang van de minderjarige kinderen had moeten prevaleren.

Bij het vorige klachtonderdeel heeft de Nationale ombudsman geoordeeld dat de aanhouding van F. op grond van artikel 447 e Wetboek van Strafrecht en het tijdelijk in verzekeringstellen van verzoekster niet rechtmatig waren. Dit brengt met zich mee dat het geweld, in de zin van het uitoefenen van een dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis, dat daarbij door de politie als steundwangmiddel werd toegepast, vanuit juridisch oogpunt gezien eveneens als niet rechtmatig moet worden aangemerkt. Door jegens verzoekster en haar dochter F. een dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis toe te passen, heeft de politie gehandeld in strijd met het vereiste dat grondrechten moeten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam.

De gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

3. Ten aanzien van het boeien van verzoekster en haar dochter F.

De Nationale ombudsman toetst deze klacht aan het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten van burgers worden gerespecteerd. Het boeien van een persoon betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam, welk recht in artikel 11 van de Grondwet (zie: Achtergrond, onder 1) is neergelegd. Bij krachtens de wet kunnen beperkingen op dit grondrecht worden gemaakt. Ook in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (zie: Achtergrond, onder 2) is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven – waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit – moet zijn voorzien bij wet.

In artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie is bepaald dat een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer kan worden geboeid (zie Achtergrond, onder 8). De politie mag een aangehouden verdachte ten behoeve van het vervoer aan zijn handen boeien, indien concrete feiten en/of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen, met het oog op vluchtgevaar, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de betrokken politieambtenaar of van derden. Deze feiten en/of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in de persoon die is aangehouden, of in de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden. De politieambtenaar moet in een specifiek geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het aanbrengen van de boeien naar redelijk inzicht rechtvaardigen.

Hiervoor is geoordeeld dat de aanhouding van verzoeksters dochter F. op grond van het niet tonen van het ID bewijs niet rechtmatig was. Omdat F. niet had mogen worden aangehouden, had zij ook niet mogen worden geboeid.

De Nationale ombudsman heeft eerder vastgesteld dat verzoekster niet is aangehouden maar op grond van artikel 124 Wetboek van Strafvordering (WvSv) tijdelijk van haar vrijheid was beroofd. Hiervoor is geoordeeld dat dit niet rechtmatig is geweest. De vraag is of verzoekster, gesteld dat de politieambtenaren wel rechtmatig gebruik hadden gemaakt van de bevoegdheid die artikel 124 WvSv biedt, in dat kader ook geboeid had kunnen worden. In rapport 2003/377 heeft de Nationale ombudsman eerder geoordeeld dat de legitimatie voor het gebruik van handboeien niet kan worden gevonden in artikel 124 WvSv. Hoewel dit artikel de bevoegdheid geeft om de nodige maatregelen te treffen ter handhaving van de openbare orde, bepaalt het niet dat deze maatregelen het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam mogen beperken. Alleen al om die reden had verzoekster naar het oordeel van de Nationale ombudsman niet door de politie geboeid mogen worden. Door verzoekster en haar dochter F. te boeien, heeft de politie gehandeld in strijd met het vereiste dat grondrechten moeten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de regionale politie-eenheid Amsterdam, die wordt aangemerkt als een gedraging van de politiechef van de eenheid Amsterdam is:

- **gegrond** voor wat betreft het aanhouden, wegens schending van het recht op persoonlijke vrijheid;
- **gegrond** voor wat betreft het gebruik van geweld, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam;
- **gegrond** voor wat betreft het gebruik van handboeien, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

Achtergrond

1. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

Artikel 15, eerste lid

"Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen."

2. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

3. Wet op de identificatieplicht

Artikel 2

"Een ieder die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt, is verplicht op de eerste vordering van een ambtenaar als bedoeld in artikel 8 van de Politiewet 2012 of artikel 6a van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten, een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 ter inzage aan te bieden. Deze verplichting geldt ook indien de vordering wordt gedaan door een toezichthouder."

4. Aanwijzing uitbreiding identificatieplicht

"2.1. Situaties waarin uitoefening van de controlebevoegdheid aangewezen kan zijn

Tijdens de parlementaire behandeling van de Wet op de uitgebreide identificatieplicht is benadrukt dat de bevoegdheid van de ambtenaar van politie, zoals verwoord in het

nieuwe artikel 8a van de Politiewet 1993 of artikel 5:16a Awb, alleen mag worden toegepast in het kader van een redelijke taakuitoefening.

De volgende, geenszins uitputtend bedoelde, opsomming noemt een aantal situaties waarin identiteitscontrole aangewezen kan zijn.

- een auto rijdt 's nachts rond op een industrieterrein;
- er vindt op straat of in een café een schietpartij plaats en het is relevant voor het onderzoek om de identiteit van (mogelijke) getuigen vast te stellen;
- in een groepje bekende dealers duikt een onbekende op;
- hangjongeren veroorzaken overlast in de openbare ruimte;
- er woedt een brand en de (mogelijke) brandstichter zou zich kunnen bevinden tussen de toegestroomde belangstellenden;
- bij evenementen zoals voetbalwedstrijden en demonstraties in geval van rellen of (dreigende) escalatie;
- bij onrust of dreigend geweld in uitgaansgebieden en/of openbare manifestaties waarbij gevaar van ordeverstoring aanwezig is;
- verkeersovertredingen;
- bij een kraakactie;
- iemand wil aangifte doen van een strafbaar feit;
- bij het opnemen van een getuigenverklaring in een strafzaak;
- een vergunninghouder wordt gecontroleerd en deze komt de vergunningsvoorwaarden niet na."

5. Politiewet 2012

Artikel 3

"De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven."

Artikel 7

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak, is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld of vrijheidsbeperkende middelen te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik hiervan verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

2. De ambtenaar van politie, bedoeld in het eerste lid, heeft toegang tot elke plaats, voor zover dat voor het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven, redelijkerwijs nodig is.
(...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met het vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn.

Artikel 8, eerste lid

"Een ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak, is bevoegd tot het vorderen van inzage van een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht van personen, voor zover dat redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitvoering van de politietaak."

6. Wetboek van strafrecht**Artikel 184 , eerste lid**

"Hij die opzettelijk niet voldoet aan een bevel of een vordering, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar met de uitoefening van enig toezicht belast of door een ambtenaar belast met of bevoegd verklaard tot het opsporen of onderzoeken van strafbare feiten, alsmede hij die opzettelijk enige handeling, door een van die ambtenaren ondernomen ter uitvoering van enig wettelijk voorschrift, belet, belemmert of vrijdelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie."

Artikel 300, eerste lid

"Mishandeling wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van de vierde categorie".

Artikel 304, aanhef en onder 2

"De in de artikelen 300-303 bepaalde gevangenisstraffen kunnen met een derde worden verhoogd:
(...)
indien het misdrijf wordt gepleegd tegen een ambtenaar gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening van zijn bediening"

Artikel 447 e

"Hij die niet voldoet aan de verplichting om een identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden of medewerking te verlenen aan het nemen van een of meer vingerafdrukken, hem opgelegd krachtens de Wet op de identificatieplicht, het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht, de Overleveringswet, de Uitleveringswet, de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnis, de Penitentiaire beginselenwet, de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen of de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen, wordt gestraft met geldboete van de tweede categorie."

7. Wetboek van Strafvordering

Artikel 27, eerste lid:

"Als verdachte wordt voordat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit voortvloeit."

Artikel 53

"1. In geval van ontdekking op heeter daad is ieder bevoegd den verdachte aan te houden.
2. In zoodanig geval is de officier van justitie of de hulpofficier bevoegd den verdachte, na aanhouding, naar eene plaats van verhoor te geleiden; hij kan ook diens aanhouding of voorgeleiding bevelen.
3. Geschiedt de aanhouding door een anderen opsporingsambtenaar, dan draagt deze zorg dat de aangehoudene ten spoedigste voor den officier van justitie of een van diens hulpofficieren wordt geleid. (...)"

Artikel 124

" 1. Voor de handhaving der orde ter gelegenheid van ambtsverrichtingen draagt zorg de voorzitter van het college, of de rechter of ambtenaar, die met de leiding dier verrichtingen is belast.
2. Deze neemt de noodige maatregelen opdat die ambtsverrichtingen zonder stoornis zullen kunnen plaats vinden.
3. Indien daarbij iemand de orde verstoort of op eenigerlei wijze hinderlijk is, kan de betrokken voorzitter, rechter of ambtenaar, na hem zoo noodig te hebben gewaarschuwd, bevelen dat hij zal vertrekken en, ingeval van weigering, hem doen verwijderen en tot den afloop der ambtsverrichtingen in verzekering doen houden.
4. Van een en ander wordt een proces-verbaal opgemaakt, dat bij de processtukken wordt gevoegd.
5. Met de dienst der gerechten zijn belast ambtenaren van politie, aangesteld voor de uitvoering van de politietaak, dan wel andere ambtenaren of functionarissen, voor zover die ambtenaren of functionarissen door Onze Minister van Veiligheid en Justitie zijn aangewezen. Deze ambtenaren of functionarissen nemen de aanwijzingen in acht van de voorzitter van het college, de rechter of de ambtenaar, bedoeld in het eerste lid."

8. Ambtsinstructie voor de politie de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren

Artikel 3, sub b

"In dit besluit wordt verstaan onder:

geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken"

Artikel 22

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."